

2022/2080(INI)

12.1.2023

STANOVISKO

Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

pro Hospodářský a měnový výbor

o poučení z Pandora Papers a dalších odhalení
(2022/2080(INI))

Zpravodaj: Damien Carême

PA_NonLeg

NÁVRHY

Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci vyzývá Hospodářský a měnový výbor jako příslušný výbor, aby do návrhu usnesení, který přijme, začlenil tyto návrhy:

1. připomíná, že daňová trestná činnost je považována za predikativní trestný čin praní peněz, který je často spojen s organizovanou trestnou činností, korupcí a financováním terorismu;
2. zdůrazňuje zásadní úlohu investigativních novinářů při odhalování daňových trestných činů, korupce a organizované trestné činnosti; zdůrazňuje zranitelnost nezávislých novinářů a pracovníků sdělovacích prostředků vůči hrozbám a útokům, neboť neexistuje silný evropský legislativní rámec na jejich ochranu; připomíná, že počet hrozeb a útoků namířených proti novinářům a pracovníkům sdělovacích prostředků v EU v posledních letech vzrostl, přičemž v nejzávažnějších případech došlo dokonce k jejich zavraždění; vítá doporučení Komise (EU) 2021/1534 ze dne 16. září 2021 o zajištění ochrany, bezpečnosti a posílení postavení novinářů a dalších pracovníků sdělovacích prostředků v Evropské unii¹; zdůrazňuje však, že to lze považovat pouze za výchozí bod, a vyzývá k urychlenému přijetí závazných opatření k zajištění ochrany novinářů a pracovníků sdělovacích prostředků v celé EU;
3. poukazuje na to, že novináři a oznamovatelé mají zásadní význam při odhalování případů vyhýbání se daňovým povinnostem a daňových úniků, korupce, organizované trestné činnosti a praní peněz; vyjadřuje politování nad tím, že novináři jako Peter R. de Vries, Daphne Caruanová Galiziová a Ján Kuciak byli zavražděni v důsledku svých odhalení; zdůrazňuje, že bez odvahy oznamovatelů a práce novinářů by daňové úniky, korupce a praní peněz mohly nekontrolovaně pokračovat; zdůrazňuje potřebu silnější ochrany oznamovatelů a práce novinářů v případech oznámení, a to i před útoky špionážního softwaru;
4. zdůrazňuje, že zatímco směrnice 2019/1937 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie², byla přijata před více než třemi lety a obsahuje povinnost provést ji do vnitrostátního práva do 17. prosince 2021, v 16 členských státech má její provedení zpoždění a Maďarsko s ním ani nezačalo; vyzývá tyto členské státy, aby tuto směrnici bez dalšího prodlení provedly; vyzývá Komisi, aby využila všech nástrojů, které má k dispozici, k řešení neprovedení této směrnice členskými státy;
5. vítá návrh Komise na směrnici o ochraně osob, které se podílejí na účasti veřejnosti, před zjevně neopodstatněnými nebo zneužívajícími soudními řízeními³, rovněž známé jako směrnice proti strategickým žalobám proti účasti veřejnosti; připomíná obrovskou finanční a psychologickou zátěž, kterou pro práci novinářů a pracovníků sdělovacích prostředků představují strategické žaloby proti účasti veřejnosti, což má zastrašující účinek a vede k autocenzuře; zdůrazňuje, že silná směrnice EU proti strategickým

¹ Úř. věst. L 331, 20.9.2021, s. 8.

² Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie (Úř. věst. L 305, 26.11.2019, s. 17).

³ Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o ochraně osob, které se podílejí na účasti veřejnosti, před zjevně neopodstatněnými nebo zneužívajícími soudními řízeními („strategickými žalobami proti účasti veřejnosti“) (COM(2022)0177).

žalobám proti účasti veřejnosti musí zahrnovat jasná ustanovení o mechanismech včasného propuštění a účinných sankcích, včetně finančních pokut, vůči iniciátorům strategických žalob proti účasti veřejnosti; zdůrazňuje, že účinný rámec proti strategickým žalobám proti účasti veřejnosti nemůže existovat bez koordinovaných doplňujících opatření na vnitrostátní úrovni; vyzývá členské státy, aby přijaly právní předpisy proti strategickým žalobám proti účasti veřejnosti, které by řešily vnitrostátní žaloby proti účasti veřejnosti;

6. zdůrazňuje, že investigativní novináři a pracovníci sdělovacích prostředků jsou často vystaveni silnému finančnímu tlaku a čelí značným obtížím při získávání finančních zdrojů pro projekty zaměřené na vyšetřování daňové trestné činnosti, korupce nebo organizované trestné činnosti; vyzývá Komisi, aby prozkoumala další způsoby, jak zvýšit finanční prostředky dostupné pro odvětví sdělovacích prostředků, včetně zřízení specializovaného stálého fondu pro investigativní žurnalistiku;
7. vítá skutečnost, že investigativní novináři odhalili složitý systém daňových rájů, fiktivních společností a offshorových účtů, jejichž skutečnými vlastníky jsou osoby vysokého veřejného zájmu; v této konkrétní souvislosti zdůrazňuje pozitivní úlohu novinářů při odhalování neprůhledných finančních operací vysoce postavených volených veřejných činitelů; připomíná, že případy Pandora Papers, Paradise Papers, Panama Papers, Suisse secrets a OpenLux odhalily skrytý majetek vysoce postavených politicky exponovaných osob, včetně bývalých premiérů a vládních představitelů z řady evropských zemí; připomíná, že nejvyšší povinností ministrů vlád a zákonodárců je dodržovat zákon v plném rozsahu a vždy jednat v souladu s duchem zákona; poukazuje na to, že pokud tak nečiní, narušují důvěru veřejnosti ve vládu, samotné základy státu, a vyzývá politicky exponované osoby, aby nahlašovaly všechny současné i bývalé finanční zájmy a majetky a v případě, že tak neučiní, podléhaly přísným sankcím;
8. zdůrazňuje, že zatajování skutečného vlastnictví prostřednictvím řetězců schránkových společností lze využít nejen k obcházení daňových právních předpisů, ale také k tomu, aby se zamezilo sledování, zmrazování a konfiskaci výnosů a nástrojů trestné činnosti, a rovněž k obcházení omezujících opatření EU; vyzývá Komisi, aby přísnou regulací a vhodnými legislativními prostředky bojovala proti zneužívání schránkových společností, zejména pokud jsou využívány k jiným účelům, než jsou daňové úniky a vyhýbání se daňovým povinnostem;
9. požaduje větší spolupráci a koordinaci mezi orgány odpovědnými za boj proti daňovým únikům, praní peněz, financování terorismu a závažné organizované trestné činnosti na vnitrostátní i evropské úrovni; naléhavě vyzývá členské státy a orgány EU, aby vynaložily značné úsilí na zpětné získání finančních prostředků získaných protiprávním, nečestným či nelegálním způsobem; vyjadřuje politování nad tím, že informace získané daňovými orgány v souvislosti se směrnicí Rady 2011/16/EU ze dne 15. února 2011 o správní spolupráci v oblasti daní⁴ nelze použít pro účely trestního vyšetřování a stíhání;
10. vyzývá Komisi, aby zajistila účinné provádění stávajícího rámce pro boj proti praní peněz a financování terorismu a aby posílila spolupráci v této oblasti mezi členskými státy a orgány a agenturami EU; zdůrazňuje význam budoucího Orgánu pro boj proti

⁴ Úř. věst. L 64, 11.3.2011, s. 1.

praní peněz (AMLA) jakožto nového orgánu EU pro předcházení praní peněz a financování terorismu v Unii, neboť bude přispívat k posílenému dohledu a lepší spolupráci mezi finančními zpravodajskými jednotkami členských států a orgány dohledu; požaduje vyjasnění vzájemného působení mezi správním a trestním právem v rámci EU pro boj proti praní peněz;

11. zdůrazňuje, že hlavním problémem zjištěným při uplatňování směrnice 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu⁵ je nedostatečná přímá použitelnost těchto pravidel a roztržitost vyplývající z rozdílných vnitrostátních přístupů; kromě toho zdůrazňuje závěry zvláštní zprávy Evropského účetního dvora 13/2021, podle nichž je „úsilí EU v boji proti praní peněz v bankovním sektoru roztržité a provádění nedostatečné“; zdůrazňuje, že tato roztržitost by mohla vážně ohrozit integritu finančního systému Unie a způsobit vážnou zranitelnost jednotného trhu; vítá návrhy Komise na nový evropský právní rámec pro boj proti praní peněz, jehož cílem je dosáhnout požadovaného jednotného uplatňování a odstranit rozdíly a nesrovnalosti v prováděcích postupech mezi členskými státy; zavazuje se řešit nedostatky návrhů Komise prostřednictvím postojů Parlamentu;
12. požaduje jasnější a komplexnější definici politicky exponovaných osob a náležité uplatňování posílené kontroly;
13. doporučuje, aby EU zajistila, aby právníci byli považováni za povinné osoby a podléhali oznamovací povinnosti v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu, pokud se účastní finančních nebo podnikových transakcí, včetně poskytování daňového poradenství nebo poradenství ohledně občanství nebo pobytu prostřednictvím investičních programů, jestliže existuje riziko, že služby poskytované těmito právníky budou zneužity k praní výnosů z trestné činnosti nebo k financování terorismu; zastává názor, že povinnost mlčenlivosti by se neměla uplatňovat v případech, kdy právníci klientovi vědomě poskytují právní poradenství nebo klient vědomě využívá právní poradenství právníků pro účely praní peněz, predikativních trestných činů nebo financování terorismu;
14. vyjadřuje politování nad tím, že Rada ministrů financí EU dva dny po zveřejnění dokumentů Pandora Papers vyňala Seychely z unijního seznamu nespolupracujících jurisdikcí; naléhavě vyzývá Radu, aby přijala komplexní reformu unijního seznamu jurisdikcí nespolupracujících v daňové oblasti tak, aby systematicky zahrnoval země, které společně a jednotlivě s vysokým čistým jměním neprávem nabízejí nízké daňové sazby, což přispívá k vyhýbání se daňovým povinnostem v jejich domovských zemích a zvyšuje riziko praní peněz; naléhavě vyzývá Komisi, aby rovněž bedlivě sledovala evropské země a zahájila řízení o nesplnění povinnosti, pokud se zjistí, že některý členský stát nerespektuje kritéria unijního seznamu nespolupracujících jurisdikcí;
15. poukazuje na to, že dokumenty Pandora Papers ukázaly, že americké svěřenské fondy se staly nástrojem finančního tajemství, a poznamenává, že státy USA, jako je Jižní Dakota, Florida, Delaware, Texas a Nevada, činí USA jedním z největších hráčů v offshorovém světě; vyzývá, aby byly tyto státy považovány za daňové ráje; vyzývá Radu, aby přehodnotila postoj Spojených států k seznamu EU, zejména pokud jde

⁵ Úř. věst. L 141, 15.6.2015, s. 73.

o kritéria daňové transparentnosti;

16. vyjadřuje politování nad tím, že USA mají celosvětově vedoucí pozici, pokud jde o poskytování finančního tajemství právníkům a fyzickým osobám; naléhavě vyzývá ministerstvo financí USA, aby pokračovalo ve zbývajícím regulačním procesu s cílem co nejdříve plně provést tento zákon;
17. vítá přijetí prvního konečného pravidla pro podávání zpráv o skutečném vlastnictví podle zákona USA o transparentnosti podniků; vítá výzvu prezidenta Bidena k úsilí o odhalování a trestání finanční korupce; vybízí Spojené státy, aby pokračovaly v provádění strategie boje proti korupci, zejména v úsilí omezit nezákonné financování prostřednictvím spolupráce s mezinárodními partnery;
18. vítá revizi doporučení č. 24, kterou provedl Finanční akční výbor (FATF), která požaduje, aby země zabránily zneužívání právnických osob k praní peněz nebo financování terorismu; zdůrazňuje, že od nynějška budou muset země vyžadovat, aby informace o skutečném vlastnictví uchovával veřejný orgán nebo subjekt ve funkci registru skutečných majitelů nebo stejně účinný alternativní mechanismus;
19. vyjadřuje hluboké politování nad tím, že unijní seznam nespolupracujících jurisdikcí neobsahuje jasné kritérium skutečného vlastnictví; vyzývá Radu pro hospodářské a finanční věci, aby předložila jasné kritérium skutečného vlastnictví;
20. zdůrazňuje, že transparentnost skutečného vlastnictví má zásadní význam pro zintenzivnění boje proti daňové trestné činnosti, praní peněz a financování terorismu; zdůrazňuje, že přístup k informacím o skutečném vlastnictví je často odůvodněn oprávněným veřejným zájmem; vyzývá orgány členských států, aby zajistily, aby investigativní novináři a aktéři občanské společnosti zapojení do boje proti praní peněz a boje proti financování terorismu měli řádný přístup k těmto informacím a mohli je kontrolovat; zdůrazňuje, že pokroku v boji proti využívání anonymních společností k daňové trestné činnosti, praní peněz nebo jiným kriminálním účelům lze dosáhnout pouze tehdy, budou-li informace o skutečných majitelích včas dostupné ve všech jurisdikcích a budou-li orgány schopny tyto informace a křížovou kontrolu údajů využít pro účely vyšetřování; žádá Komisi, aby předložila návrhy na zajištění toho, aby byly registry informací o skutečných majitelích přístupné fyzickým a právníkům osobám majícím oprávněný veřejný zájem, a to v souladu s pravidly ochrany údajů a právem na soukromí;
21. připomíná důležitou úlohu digitálních katastrů nemovitostí při posilování boje proti daňové trestné činnosti v celé EU; vyzývá Komisi, aby aktivně podporovala orgány členských států při dokončování zavádění vzájemně propojených digitalizovaných vnitrostátních katastrů pozemků a katastrů nemovitostí prostřednictvím jednotného přístupového místa, jako jsou centrální registry nebo centrální elektronické systémy vyhledávání dat, a zajistila jejich interoperabilitu; vyzývá příslušné orgány členských států, aby dokončily vnitrostátní katastrální plány a vložily do těchto registrů spolehlivé údaje; věří, že takové registry a systémy tím, že umožní včasnou identifikaci jakékoli fyzické nebo právní osoby, která vlastní nebo kontroluje pozemky a budovy na jejich území, zvýší transparentnost v oblasti vlastnictví půdy a nemovitostí;
22. dále vítá, že FATF přezkoumává doporučení č. 25 o transparentnosti a informacích

o skutečném vlastnictví právních uspořádání;

23. se znepokojením konstatuje, že členské státy zavedly registry skutečných majitelů velmi odlišným způsobem a že existují výrazné rozdíly, pokud jde o podmínky přístupu do těchto registrů, vyhledávací funkce a mechanismy ověřování údajů, pokud existují; zdůrazňuje, že to vedlo k technickým potížím, které zpozdily zřízení systému vzájemného propojení registrů skutečných majitelů (BORIS);
24. připomíná Komisi a členským státům, že je důležité zpřístupnit informace o skutečném vlastnictví finančním zpravodajským jednotkám, donucovacím orgánům, daňovým správám a povinným osobám; vyjadřuje politování nad tím, že zpoždění v členských státech a celková nedostatečná koordinace v procesu provádění ohrožují účinnost fungujícího systému propojení, a vyzývá všechny aktéry, aby toto zpoždění urychleně řešili;
25. požaduje, aby byly daňové ráje automaticky zařazeny na unijní seznam „vysoce rizikových“ třetích zemí pro boj proti praní peněz; doporučuje, aby na takové seznamy byly zařazeny státy a jurisdikce, které mají strategické nedostatky ve svém režimu boje proti praní peněz, financování terorismu a financování šíření zbraní a v nichž oligarchové, milionáři a společnosti skrývají své finanční prostředky; vítá skutečnost, že Komise přijala nařízení v přenesené pravomoci, kterým se na unijní seznam „vysoce rizikových“ zemí pro boj proti praní peněz doplňují Spojené arabské emiráty (SAE) a další třetí země; zdůrazňuje, že pokud je nějaká země zařazena na seznam FATF, měla by být podle metodiky Komise automaticky přidána na unijní seznam vysoce rizikových zemí bez dalšího nezávislého posouzení, a to prostřednictvím aktu v přenesené pravomoci; připomíná nedávná odhalení ve sdělovacích prostředcích, která ukázala, že SAE ve velkém měřítku napomáhaly praní peněz a že ruští oligarchové je aktivně využívají k obcházení sankcí EU;
26. připomíná své usnesení o reformě unijního seznamu jurisdikcí nespolupracujících v daňové oblasti⁶; vyzývá EU a členské státy, aby reagovaly na požadavky tohoto usnesení a provedly je v rámci jakéhokoli budoucího přezkumu kodexu chování pro zdanění podniků; poukazuje na to, že některé členské státy mají obsáhlejší černé listiny než EU, a vyzývá Komisi, aby znovu posoudila země, které jsou uvedeny na vnitrostátním seznamu, ale nikoli na seznamu EU, a poskytla vysvětlení důvodů, proč se tyto země na seznamu EU nenacházejí;
27. žádá Komisi, aby zveřejnila seznam majetku, který každý členský stát zmrazil nebo zabavil po ruské invazi na Ukrajinu, a aby sdílela více informací o činnosti pracovní skupiny „Freeze and Seize“; naléhavě vyzývá Komisi, aby poskytla přesné informace o pokroku členských států, pokud jde o rušení nebo odnímání občanství a povolení k pobytu, která byla udělena na základě finančních investic ruským a běloruským státním příslušníkům, na něž se vztahují omezující opatření EU;
28. odsuzuje praxi provozování programů udělování občanství za investice, kdy státní příslušníci zemí mimo EU získávají občanství především výměnou za finanční protiplnění; zdůrazňuje, že tato praxe představuje bezpečnostní a sociální rizika a rizika

⁶ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 21. ledna 2021 o reformě unijního seznamu daňových rájů (Úř. věst. C 456, 10.11.2021, s. 177).

praní špinavých peněz a je ze své podstaty neslučitelná se zásadou loajální spolupráce, a podkopává tak základ integrity EU; vyzývá Maltu jako poslední členský stát s takovým systémem, aby tuto praxi ukončila; připomíná, že režimy pobytu pro investory mohou představovat podobná rizika, a proto by se na ně měla vztahovat jasná pravidla s důslednou náležitou péčí a postupy prověřování žadatelů; opakuje svou výzvu obsaženou v usnesení ze dne 9. března 2022⁷, aby režimy občanství pro investory byly zakázány a režimy pobytu pro investory byly upraveny; vyzývá Komisi, aby zvážila možný budoucí zákaz režimů pobytu pro investory;

29. naléhavě vyzývá Komisi a agentury EU, aby vzhledem k alarmující zprávě Evropského účetního dvora⁸ a rozhodnutí evropské veřejné ochránkyně práv OI/1/2021/KR ze dne 16. května 2022 o tom, jak se Komise vypořádává s efektem otáčivých dveří u svých zaměstnanců, přijaly přísnější pokyny pro úředníky, kteří chtějí po skončení služebního poměru nebo během pracovního volna z osobních důvodů nastoupit do funkcí mimo orgány EU; vyzývá orgány EU, aby zajistily, že o omezeních uložených bývalým vedoucím zaměstnancům nebo zaměstnancům, kteří mají pracovní volno z osobních důvodů, budou jejich noví zaměstnavatelé účinně informováni a budou tato omezení účinně prosazovat; vyzývá Komisi, aby bývalým vedoucím zaměstnancům neschvalovala žádosti o zahájení činnosti v soukromém sektoru, pokud interní hodnocení Komise odhalí výhrady k možnosti zmírnit potenciální rizika vyplývající z takového přesunu; vyzývá členské státy, aby zajistily, že nedeklarované „otáčivé dveře“ budou identifikovány a bude zajištěn soulad se stávajícími právními předpisy.

⁷ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 9. března 2022 s návrhy Komise o režimech občanství pro investory a režimech pobytu pro investory (Úř. věst. C 347, 9.9.2022, s. 97)

⁸ „Výroční zpráva o agenturách EU za rozpočtový rok 2021“, Evropský účetní dvůr, 27. října 2022.

INFORMACE O PŘIJETÍ VE VÝBORU POŽÁDANÉM O STANOVISKO

Datum přijetí	12.1.2023
Výsledek konečného hlasování	+: 60 -: 0 0: 2
Členové přítomní při konečném hlasování	Abir Al-Sahlani, Malik Azmani, Vladimír Bilčík, Malin Björk, Vasile Blaga, Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Joachim Stanisław Brudziński, Jorge Buxadé Villalba, Patricia Chagnon, Clare Daly, Lena Düpont, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Laura Ferrara, Andrzej Halicki, Evin Incir, Sophia in 't Veld, Patryk Jaki, Marina Kaljurand, Fabienne Keller, Łukasz Kohut, Moritz Körner, Alice Kuhnke, Jeroen Lenaers, Juan Fernando López Aguilar, Lukas Mandl, Erik Marquardt, Nadine Morano, Javier Moreno Sánchez, Theresa Muigg, Maite Pagazaurtundúa, Paulo Rangel, Karlo Ressler, Isabel Santos, Birgit Sippel, Sara Skytvedal, Vincenzo Sofo, Tineke Strik, Ramona Strugariu, Yana Toom, Milan Uhrík, Tom Vandendriessche, Elena Yoncheva
Náhradníci přítomní při konečném hlasování	Loucas Fourlas, Beata Kempa, Ondřej Kovařík, Alessandra Mussolini, Matjaž Nemeč, Sira Rego, Thijs Reuten, Domènec Ruiz Devesa, Loránt Vincze, Petar Vitanov, Tomáš Zdechovský
Náhradníci (čl. 209 odst. 7) přítomní při konečném hlasování	Asim Ademov, Gunnar Beck, Isabel Benjumea Benjumea, Marian-Jean Marinescu, René Repasi, Antonio Maria Rinaldi, Mounir Satouri, Jörgen Warborn

JMENOVITÉ KONEČNÉ HLASOVÁNÍ VE VÝBORU POŽÁDANÉM O STANOVISKO

60	+
ECR	Joachim Stanisław Brudziński, Jorge Buxadé Villalba, Patryk Jaki, Beata Kempa, Vincenzo Sofo
ID	Patricia Chagnon, Antonio Maria Rinaldi, Tom Vandendriessche
NI	Laura Ferrara
PPE	Asim Ademov, Isabel Benjumea Benjumea, Vladimír Bilčík, Vasile Blaga, Lena Düpont, Loucas Fourlas, Andrzej Halicki, Jeroen Lenaers, Lukas Mandl, Marian-Jean Marinescu, Nadine Morano, Alessandra Mussolini, Paulo Rangel, Karlo Ressler, Sara Skytvedal, Loránt Vincze, Jörgen Warborn, Tomáš Zdechovský
Renew	Abir Al-Sahlani, Malik Azmani, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Sophia in 't Veld, Fabienne Keller, Moritz Körner, Ondřej Kovařík, Maite Pagazaurtundúa, Ramona Strugariu, Yana Toom
S&D	Evin Incir, Marina Kaljurand, Łukasz Kohut, Juan Fernando López Aguilar, Javier Moreno Sánchez, Theresa Muigg, Matjaž Nemeč, René Repasi, Thijs Reuten, Domènec Ruiz Devesa, Isabel Santos, Birgit Sippel, Petar Vitanov, Elena Yoncheva
The Left	Malin Björk, Clare Daly, Sira Rego
Verts/ALE	Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Alice Kuhnke, Erik Marquardt, Mounir Satouri, Tineke Strik

0	-

2	0
ID	Gunnar Beck
NI	Milan Uhrík

Význam zkratek:

+ : pro

- : proti

0 : zdrželi se